

FEKETE BÁRÁNY.

Tiszteletreméltó törekvés: a sok multbaivisszajáró történelmi regény után végre valaki az erdélyiek közül, aki a ma világát akarja adni. Végre talán egy könyv, ami minden multaknál érdekesebb, színesebb, bonyolultabb és tragikusabb jelenünkbe nyúl.

Ezzel a jóakarató elgondolással vesszük kezünkbe Kádár Imre most megjelent könyvét, a *Fekete Bárányt*. (Erdélyi Szépmíves Céh kiadása, 1930.) De már az első lapokon túlcsalódunk benne: ebben a könyvben nem lesz benne sem Erdély, sem az Ember, sem a XX. század gyilkos és mégis gyönyörű levegője, ez a könyv idegen, mint ahogy idegen marad minden „művészi” temték, amiből hiányzik az igazi művészet.

Egy házasság kilenc hónapjának a története ez a könyv; a gyermek megszületését megelőző időnek. Elismerjük, hosszú és megpróbáltatásokkal telt lehet ez az idő az anyának, hosszú és izgalmas az apának, — (pláne, ha közben beleszeret egy másik nőbe és a szerelem legkülönbefélebb fázisain megy vele keresztül) — de még milyen hosszú az olvasónak, aki lankadatlan szorgalommal rágja keresztül magát a 2 kötetben, és feszült figyelemmel lesi, hátha megtalálja valahol azt a gondolatot, azt az ideát, amiért ez a kétkötetes könyv megíródott. Mindhiába.

A regény főszereplője, sőt egyetlen szereplője a férfi, a többiek csak rajta keresztül láthatjuk, jól-rosszul. De nem egy markáns egyéniségű, erős ember ez, akinek a problémái mint egyéni problémák érdekelhetnének, sem egy szürke tucatpolgára a mai idők Erdélyének, akin keresztül azt mutatná nekünk Kádár Imre: nézd, ilyenek vagyunk, így élünk, így szenvedünk, így vonszol sötét sorunk egyre sötétebb éjszakákba. Nem, ez a férfi halálosan hidegen hagy minket mindvégig, és rajta keresztül nézve hidegen hagy minket mindazok a mai Erdélyben létérdekű kérdések, amikhez hozzányúl, t. i. csak éppen kisújjal nyúl hozzájuk, hogy azután messze szaladjon tőlük, mindig új vizekre. (Ezek az új vizek azonban soha sem nagyon mélyek, megfulni nem lehet bennük, annyi bizonyos.)

A regény története a legutóbbi évek eseményeivel van többé-kevésbé szoros kapcsolatban. Érintve van egy képviselőválasztás, ahol a magyar kisebbségek a kormánnyal egy listán szerepelnek, érintve vannak nemzetiségi kérdések, szociális kérdések, de mindig csak messziről. Ez a könyv a ma Erdélyét akarja adni, de akár Argentínáról íródhatott volna, annyira nincs köze, néhány apró helyi vonatkozáson kívül Erdélyhez.

Nincs nehezebb, mint megírni ma a ma regényét. Benne élünk, egy vagyunk vele a legkisebb atomunkig, de hiányzik még a múlt idő perspektívája ahhoz, hogy chaotikus, kiforratlan, harcos és törekvő, újatalkaró és elbukó, mindig újatkereső atmoszféráját a maga ezenféleségében, mint zárt egészet láthassuk. Lehet, hogy Kádár Imrének nem is volt ez a célja, lehet, hogy neki közönyös ez a kontrasztokból, forrongásokból és ellentmondásokból összetákoltt világ, de akkor hogyan akar valaki regényt írni a máról, ha kihagyja belőle a XX. századot?

Vannak a könyvnek határozott előnyei is. Símán gördülő nyelve, mely gyakran elfelejteti velünk a lényegi hibákat, ügyes szerkezeti felépítése, az események színes előadása. De mindezek dacára mégis felmerül bennünk a kérdés: vajon mi a csudáért írta meg Kádár Imre a *Fekete Bárányt*?

(Kolozsvár.)

Korponay Mária.